

УДК 342.9(4)

Суббот Анатолій Іванович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління та
права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький, Україна

ПОРІВНЯЛЬНЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОЗНАВСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ НАУКИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

У статті розглянуто особливості європеїзації права України, яке безпосередньо пов'язане з проведенням порівняльно-правових досліджень адміністративного напрямку. Досліджено становлення адміністративного права розвинутих країн Європи та України в ретроспективному розумінні. Проаналізовано пропозиції вітчизняного і європейського наукових співтовариств із питань адміністративної та адміністративно-правової реформ, з метою удосконалення чинного законодавства і перспективою створення сучасної моделі розвитку адміністративного права України.

Ключові слова: порівняльне адміністративне право, адміністративне право європейських країн, адміністративно-правова доктрина, порівняльне правознавство, європейська адміністративно-правова наука.

Останнім часом спостерігаємо зміни як у науці адміністративного права, так і в галузі законодавства, адже вони в сутнісному наповненні системи українського адміністративного права ґрунтуються на традиціях європейського праворозуміння. Важливу роль у цьому процесі має відігравати оновлення адміністративно-правової доктрини, яка забезпечує втілення теоретичних конструкцій у юридичну діяльність, у чинне законодавство, у тлумачення норм права. Тож урахування пропозицій вітчизняного і європейського наукових співтовариств із питань адміністративної та адміністративно-правової реформ, діяльності адміністративних судів, удосконалення чинного законодавства є перспективною моделлю розвитку адміністративного права України [1, с. 3].

Особливості європеїзації права України безпосередньо пов'язане з проведенням порівняльно-правових досліджень адміністративного напрямку. Цікавими були намагання європейських учених, починаючи з 1960-х років минулого століття, ініціювати проведення інноваційних наукових розвідок, що проводилися групою вчених під егідою Міжнародної асоціації юридичних наук (англ. *International Association of Legal Science*) і Міжнародного інституту адміністративних наук (англ. *International Institute for Administrative Sciences*).

Зазначені вище організації створили спільну експертну групу – Комісію конкретних казусів (франц. *Commission des Cas Concretes*), завданням якої було

© Subbot Anatolii, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.4\(54\).15](https://doi.org/10.36486/np.2021.4(54).15)

Issue 4(54) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>

сприяння розвитку юридичних наук шляхом порівняльного вивчення національних правових систем, активізації контактів та обміну інформацією між ученими різних країн, надання допомоги національним організаціям, що вивчають іноземне право. Тобто йшлося про організацію і проведення порівняльних досліджень, зокрема в чітко визначених сферах адміністративного права, які аналізувалися через призму різних правових систем, правових традицій, методів правотлумачення, але з єдиним знаменником – функціональним результатом [2, с. 45–46].

С. Розмарин (*S. Rozmaryn*) наголошує, що лише через аналіз конкретного юридичного конфлікту чи адміністративно-правових відносин можливо наблизитися до відповіді на запитання: які спільні й відмінні риси, принципів, інструментів, суб'єктів публічної адміністрації; які особливості їхньої правозастосовної діяльності; які існують причини, що викликають розбіжності в методах і підходах у публічному адмініструванні; і, нарешті, які загальні висновки можливо і потрібно зробити на основі узагальнених результатів таких досліджень? Безумовно, такі цілі є амбітними, піонерськими, безпрецедентними, але – потрібними й актуальними. Звичайно, говорити про залучення до цих процесів представників радянської школи права дуже важко, тому що вони були обмежені панівною правовою ідеологією та функціонуванням моделі адміністративного права закритого типу.

Водночас, беззаперечно, горизонтальна європеїзація таки відбувалася передусім із ученими країн пострадянського табору. Цікавим у цьому аспекті є досвід Республіки Польщі, коли, починаючи з 1970-х років, активізувалося співробітництво в академічно-науковій сфері “на два напрями”, “перебуваючи в орбіті радянської правової системи” [3, с. 12].

Організовувалися міжнародні зустрічі з представниками адміністративного права Німеччини. Така концепція співпраці запропонована на конференції у Вроцлаві в 1972 р. професорами Я. Єндроською (*J. Jendroska*), Є. Старощаком (*J. Starosciak*), Ф. Маєром (*F. Mayer*). Під час цих зборів велися жваві дискусії з ключових питань адміністративного права, уключаючи і його *європеїзацію*. Проте польсько-німецькі колоквиуми проходять і нині, а їхні результати публікуються у виданнях серії “Порівняльне публічне право” (пол. “*Prawo publiczne porównawcze*”). Доцільно зазначити, що у соціалістичній Республіці Польщі відбувалася активна співпраця з країнами СРСР, наукові праці польських учених того часу були перекладені на російську мову.

Деяку іншу позицію щодо порівняльних досліджень у сфері права, що є “ядром” інноваційних розробок, має Р. Циммерманн (*R. Zimmermann*): “Вони мають “велике завдання” для європеїзації приватного і публічного права; внесок порівняльного права до нинішніх ініціатив з європеїзації є неоціненним, адже воно виходить за межі як порівняльного права, так і за межі самої Європи; є дослідженнями “на майбутнє”.

Автор стверджує, що економічний аналіз, критичні роздуми та “нетрадиційні” форми правничої науки мають важливе значення: це підтверджує ефективність традиційного порівняльного методу, заснованого на функціональному підході. Якщо нині метою проведення адміністративно-правових досліджень є пізнання правових явищ у публічно-правовій сфері, то цього можна досягнути шляхом отримання й аналізу інформаційних та аналітичних матеріалів щодо адміністра-

тивного права конкретної держави або їхніх об'єднань (за різними підставами). Так, серед об'єктів порівняльно-правового аналізу можемо виділити: а) загальну концепцію розвитку адміністративного права та його джерел; б) концепцію функціонування суб'єктів публічної адміністрації; в) інститути адміністративного права (чинні й ті, що втратили чинність) і з'ясування їхніх причин і передумов; г) окремі та однорідні адміністративно-правові явища; г) адміністративно-правове регулювання в різних сферах життєдіяльності людини [1, с. 301].

На думку Є. Єжевського (*J. Jezewski*), парадоксальною є ситуація, що прослідковується в країнах ЦСЄ, коли з посиленням євроінтеграційних процесів, які мають за мету уніфікувати та імплементувати норми права ЄС для якнайшвидшого вступу країни-кандидата до ЄС, “спадає попит на порівняльно-правові дослідження... на створення універсального права... права, що визнається цивілізаційними народами” [4, с. 51]. Це твердження продовжує дослідниця М. Куннеке (*M. Kunnecke*): “Ультранациональний характер адміністративного права частково спричинив занепад адміністративної компаративістики, однак із часом дослідження більш розвинених адміністративно-правових доктрин “спровокувало” розвиток науки цієї галузі права в країнах, що розвиваються” [5, с. 4].

Як наслідок, можемо стверджувати, що дослідження національного адміністративного права слугують розвитку європейського адміністративного права, натомість адміністративного права в країнах загального права (англ. *common law*) – глобального адміністративного права. Проте аналіз спеціалізованої вітчизняної та європейської наукової літератури (досліджень на здобуття ступеня доктора і кандидата юридичних наук, колективних та одноосібних монографій) засвідчив, що предметом адміністративно-правових досліджень в умовах сучасних трансформаційних змін є декілька напрямів. А саме:

– необхідність проведення досліджень щодо впливу на національне адміністративне право міжнародного (глобального). “Молоде” глобальне адміністративне право, яке перебуває на стадії свого становлення і формування, бере свої витoki саме з науки (сфери людської діяльності, що спрямована на створення і систематизацію об'єктивних знань про дійсність) – однойменної концепції, сформованої вченими Нью-Йоркської школи права, зокрема Б. Кінгсбері (*B. Kingsbury*), Р. Б. Стюартом (*R. B. Stewart*), Н. Крічем (*N. Krisch*). Хоч сама доктрина глобального адміністративного права народилася в англосаксонській правовій системі й активно пропагується її вченими, проте зацікавленість цією тематикою наявна й на європейському континенті. Так, учені М. Руфферт (*M. Ruffert*) і С. Штайнеке (*S. Steinecke*) наголошують на невизначеності самих понять “наука” і “глобальне адміністративне право”, що призводить до складнощів проведення порівняльних досліджень у цій сфері, адже національних аналогій не існує, а є зовсім нові недосліджені інститути глобального управління, глобальної публічної адміністрації, глобального інтересу, глобального адміністративного простору тощо [6, с. 5].

– зростає потреба в дослідженнях питань впливу на адміністративне право України положень адміністративного права ЄС, посилення якого відбувається в часі із залученням усе ширшого кола країн, а не лише “ЄС – держави-члени ЄС”. Так, відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС, державна політика України щодо імплементації права ЄС формується як складова частина правової реформи в

Україні в цілому та спрямовується на забезпечення єдиних підходів до правотворення, правозастосування й охорони прав і свобод людини, обов'язкового врахування при цьому вимог права ЄС. Тим самим одним із концептуальних напрямів адміністративноправових досліджень є реформування адміністративного права України в контексті відповідності норм адміністративного права та прийняття нових, які відповідали б ідеям, концепціям, теоріям, вимогам *acquis* ЄС – спільного доробку ЄС. Таким чином, у наукових колах все більше вчених дотримується позиції: європейське адміністративне право необхідно тлумачити в широкому контексті, що не обмежується дослідженням адміністративного права держав-членів ЄС чи самого права ЄС. Мова йде про використання інструментів “м'якої” європеїзації – важливість таких розвідок та їхній вплив на право третіх країн (асоційованих членів), відповідність європейським правовим стандартам.

– як слушно зауважує Дж. Клабберс (*J. Klabbers*), “якщо скрупульозно придивитися, то правова доктрина як джерело права ніколи не “підводила”: це зумовлює важливість наукових розробок у частині удосконалення вчення про джерела адміністративного права..., якщо неможливо знайти відповідь на питання з адміністративної практики, то шукайте його в науці” [7, с. 713]. Тому предметом наукових зацікавлень дедалі частіше стають неklasичні джерела адміністративного права. Особливістю адміністративного права, що становить інтерес для юридичної науки, є подвійна природа, під впливом якої воно розвивається. Дуалізм полягає в тому, що національне адміністративне право має багато спільного з європейським, яке часто використовує інструментарій рекомендаційних актів і дій (“м'яка” європеїзація), одночасно з цим посилюється його взаємозв'язок з глобальним адміністративним правом, яке повністю має договірну основу.

– на часі і наукові розробки з теорії адміністративного порівняльного правознавства, що, на жаль, нині є нечисленними і фрагментарними, без глибокого наукового порівняльно-правового аналізу. Проте це проблема багатьох європейських країн: такий стан зумовлений складністю методології та правової матерії, що підлягає порівнянню, відсутністю безперешкодного доступу до нормативної бази зарубіжних країн, знання іноземних мов, що дозволяло б їхнє дослідження, тощо. Основним завданням, на наше переконання, мало б бути формування конкретних практичних рекомендацій і пропозицій для удосконалення національного адміністративного законодавства, що дозволить уникнути юридичних помилок, прийняття необґрунтованих політичних та економічних рішень під час формування публічної політики, насамперед бути готовим до сучасних викликів транснаціонального характеру.

Під час вироблення сучасної доктрини адміністративного права та її концептуального обґрунтування також необхідно звернути увагу на співвідношення норм цієї галузі та норм міжнародного і європейського права – приведення їх відповідно до міжнародно-правових вимог [8, с. 12].

Доцільно наголосити, що у європейській науці адміністративного права компаративістика довгий час відігравала допоміжну роль. Якщо публічне право, з погляду застосування порівняльно-правових методів, на думку Х. Шонбергера (*Ch. Schonberger*), є “бідною родичкою” приватного права, то на рівні публічного права такий же підхід діяв до адміністративного права порівняно з конституційним

[9, с. 175]. Часто це можна було виправдати тим аргументом, що в адміністративному праві прослідковується культурно-історична спадщина конкретної держави, що робить їхнє порівняння якщо не можливим, то в будь-якому випадку ускладненим. Говорячи про ренесанс компаративізму у ХХ ст., А. Саїдов (А. Саидов) серед завдань порівняльного правознавства у сфері адміністративного права виділяє інформаційні, пізнавальні, аналітичні, інтегративні, аналітико-критичні. Тому, на думку Є. Черняк, важливо, щоб під час установлення дослідником методології порівняльно-правового дослідження пройти умовні 3 стадії (вибір критерію порівняння; цілей, які ставить дослідник; пояснення та оцінювання отриманих результатів) і сформулювати завдання, якими можуть визначатися межі такого вибору, достовірність та якість отриманих результатів, серед яких: 1) вивчити історичні передумови та соціально-економічну реальність конкретної держави (чи групи держав у межах певної правової системи), не обмежуючись рівнями законодавства та судової практики, тому що соціальна реальність може відрізнятись від того, що закріплено в подібних нормах на рівні національних правових систем; 2) оскільки в Україні триває процес розвитку галузей права, який супроводжується наявністю проблем, що уповільнюють європеїзацію, урахувавши вплив міжнародного права на внутрішньодержавні норми, важливим практичним завданням залишається подальше приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів; 3) виявити спільність проблемних аспектів конституційних процесів різних держав і напрацювати шляхи подолання різноаспектної проблемності в їхній реалізації. Подібні завдання стоять і перед ученими під час дослідження європеїзації адміністративного права України.

Як відомо, найбільшим і найрезультативнішим вітчизняним осередком наукових розробок із проблем адміністративного права через інструментарій порівняльного правознавства (якщо не враховувати академічні школи, що сформувалися в провідних ЗВО) є Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, у межах якого функціонують, зокрема, відділ з проблем державного управління й адміністративного права та відділ міжнародного права та порівняльного правознавства. Перший структурний підрозділ займається “розробкою ключових інститутів адміністративного права на основі оновлення національної адміністративно-правової доктрини; поглиблення теоретичних і науково-практичних засад реформування державного управління, становлення інституту публічної адміністрації; адміністративно-правового регулювання відносин між органами публічної адміністрації та громадянами; адміністративно-правового регулювання державної служби та реформування правоохоронних органів; концептуальних засад реформування інституту адміністративної відповідальності, проблем розвитку адміністративної юстиції в Україні, а другий – науковою розробкою різних питань загального міжнародного права, його окремих галузей, а також порівняльного галузевого правознавства. Серед основних ініціатив Відділу є: публікація Енциклопедії міжнародного права (у співпраці з ОБСЄ), створення і функціонування Центру порівняльного правознавства та європейського права (під керівництвом О. Кресіна; з 2010 р. – Центр порівняльного правознавства), яким розроблено концепцію та підготовлено комплекс енциклопедичних, довідкових, монографічних, інформаційних і навчально-методичних видань під назвою: “Енциклопедія порівняльного

правознавства”; міжнародний журнал “Порівняльно-правові дослідження”, який довгий час був єдиним періодичним компаративістичним виданням в Україні, “Порівняльне правознавство” (2012–2013), серія науково-методичних видань “Академія порівняльного правознавства”; створення Української асоціації порівняльного правознавства тощо. На окрему увагу заслуговують ініціативи Центру щодо проведення щорічних форумів – міжнародних наукових семінарів “Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку”, які згодом перетворилися на міжнародні наукові симпозиуми “Дні порівняльного правознавства”, конференції “Компаративістичні читання”, серію міжнародних “круглих столів”: “Історія порівняльного правознавства”, “Філософія порівняльного правознавства”, “Ідея порівняльного міжнародного права”. На підставі комплексного аналізу результатів указаних ініціатив можемо стверджувати, що в кожному з них містяться розробки (секція, підрозділ, робоча група), присвячені феномену європеїзації права та його впливу на формування нової доктрини адміністративного права України. Адже сучасне порівняльне правознавство є засобом пізнання національного права у світовому контексті, механізмом усвідомлення як унікальних рис української правової традиції, так і місця України у світових і регіональних політико-правових процесах; це інструмент вдосконалення національного права на основі осягнення скарбниці світового юридичного досвіду і невід’ємний елемент інтеграції нашої держави у світову “родину”. Саме для сучасного адміністративного права, наголошує Х. Шонбергер (*Ch. Schonberger*), завжди були характерні найрізноманітніші процеси рецепції і запозичення. У жодній іншій галузі права правила, що діють в іноземних правопорядках, не переймаються і не імпортуються в національні системи настільки часто, як в адміністративному праві.

Проте потрібно пам’ятати, що в умовах європеїзації права питання може стояти не тільки про рецепцію (запозичення іноземного досвіду з метою вдосконалення діяльності окремої національної інституції), а й про вилучення (скасування) чинної норми права. Так концептуалізуються два види рецепції – позитивна та негативна.

Тому, на переконання А. Вінче (*A. Vincze*), основне методологічне питання, яке постає в науці адміністративного права, полягає в тому, як слід проводити порівняння окремих правопорядків так, щоб ставали помітними структурні відмінності, що дозволяють краще зрозуміти процес європеїзації цієї галузі. Така постановка проблеми вимагає відповіді щонайменше на два питання: які правопорядки, з одного боку, і які основні проблемні теми або референтні галузі – з іншого, повинні включатися в правове порівняння. На думку вченого, референтні галузі – це певні галузі адміністративного права, на які має специфічний вплив право ЄС, як, наприклад, екологічне, телекомунікаційне, енергетичне право. З іншого боку, основними проблемними темами є догматичні вузлові пункти Загального адміністративного права або адміністративно-процедурного права, як-от адміністративний акт, право на звернення тощо, які знаходять застосування в різних констеляціях адміністративного права. Ці проблемні теми більш підходять для порівняльно-правового дослідження, тому що вони можуть показати, чи торкнулася європеїзація догматичних глибинних структур адміністративного права, чи відбулися лише поверхневі зміни в окремих інститутах адміністративного

права, які, однак, не супроводжувалися відповідним догматичним проривом. Оскільки в межах Загального адміністративного права здійснюється систематизація і подальша догматична концептуалізація розвитку Особливого, індуковані правом ЄС зміни і конфлікти демонструють глибину трансформації науки адміністративного права [10, с. 254]. Таким чином, застосовуючи порівняльно-правовий метод, у першу чергу, необхідно аналізувати конкретні зміни і їхню догматичну концептуалізацію, а вже потім виявляти систематичні закономірності і пропонувати можливі теоретичні пояснення. Саме тому в науці адміністративного права можна побачити зовнішні форми прояву тих змін, які відбуваються в процесі глобалізації та інтернаціоналізації адміністративного права. На досягнення цієї мети, за висловлюванням Х. Хофманна (*H. Hofmann*), повинна налаштуватися наука [11, с. 157]. Поглиблена європеїзація методології права чи його осмислення в ідеалі супроводжується виникненням справді європейської адміністративної науки [667, с. 662]. Проте, здається, трапляються випадкові сигнали про справжню європейську транснаціональну науку, досить далеку від сучасного європейського публічного права. Справжня ж навряд чи з'явиться, якщо наукова ідея, яка повинна її створити, не є європейською.

Варто зауважити, що в літературі з європейського адміністративного права панує думка, що більшість актів, що були прийняті в період становлення Європейського Союзу та Ради Європи і пізніше імplementовані її державами-членами або сторонами, що їх підписали, функціонально потрапляють до сфери дії адміністративного права. Цей факт навіть сформував уявлення про те, що право ЄС винятково є адміністративним, а приватне право є безпечною “гаванню” національного вибору та національної автономії. Таким чином, приватне право є національним, а публічне – наднаціональним.

Отож, оцінити сучасний баланс наукової думки щодо порівняльного адміністративного правознавства в Європі – складне завдання. Однак, слушно зазначає Дж. С. Белл (*J.S. Bell*), саме вивчення адміністративного права іноземних держав є необхідним для того, щоб краще зрозуміти власне адміністративне право, щоб знайти моделі його вдосконалення і реформування – це відбувається вже понад 150 років. У цьому процесі автор указує на особливу роль правових цінностей, що лежать в основі як самої галузі адміністративного права, так і в діяльності суб'єктів публічної адміністрації, що керуються принципами належного врядування. Так, з одного боку, “адміністративне право, ймовірно, є найбільш європейським (курсив наш. – О.Р.)”, – наголошує М. Бобек (*M. Bobek*) [12, с. 663].

З іншого ж, наукові пошуки в галузі адміністративного права значною мірою є догматичними та суто національними, орієнтованими швидше на розв'язання практичних повсякденних проблем, ніж на глибокі порівняльні дослідження з детальною систематизацією норм європейського адміністративного права.

Таким чином, можна стверджувати, що в деяких аспектах європейська адміністративно-правова наука надалі випереджає “конкурентів”, якщо враховувати масштабні науково-академічні проекти в адміністративно-правовій сфері, що реалізуються міжнародними організаціями на європейському континенті, зокрема ЄС, РЄ, ОБСЄ, ОЕСР тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Радішевська О.Р.* Європеїзація адміністративного права України: питання теорії та практики: дис. ... д-ра юрид. наук.12.00.07. Київ, 2021. 3 с.
2. *Goodnow F.J.* Comparative Administrative Law: An Analysis of the Administrative Systems, National and Local, of the United States, England, France and Germany. Reprinted. NY: Forgotten books, 2017. 706 p.
3. *Школик А.М.* Адміністративно-процедурне законодавство та його систематизація: монографія. Київ: Вид-чий дім “Гельветика”, 2020. 306 с.
4. *Jeżewski J.* Porównawcze badania prawa a europeizacja prawa administracyjnego. Europeizacja polskiego prawa administracyjnego / red. Z. Janku, Z. Leonski, M. Szewczyk, M. Waligorski, K. Wojtczak. Wrocław: Kolonia Limited, 2005. S. 51–55.
5. *Knnecke M.* Tradition and change in administrative law. An Anglo-German Comparison. Berlin; Heidelberg; New York: Springer, 2006. 267 p.
6. *Ruffert M., Steinecke S.* The Global Administrative Law of Science. Max-PlanckGesellschaft zur Forderung der Wissenschaft e.V. 228. Springer, Berlin, 2011. 140 p.
7. *Klabbers J. Goldmann.* Variations. The Exercise of Public Authority by International Institutions / ed. A. von Bogdandy, R. Wolfrum, J. von Bernstorff, Ph. Dann, M. Goldmann. Springer, 2010. P. 713–725.
8. *Битяк Ю.П.* Доктринальні напрямки розвитку науки адміністративного права. Питання адміністративного права. Кн. 1 / відп. за вип. Н.Б. Писаренко. Харків: Право, 2017. С. 8–12.
9. *Шенбергер К.* Административно-правовая компаративистика: особенности, методы и история. ДПП ИМП. 2012. № 2. С. 175–242.
10. *Vincze A.* Europaisierung des nationalen Verwaltungsrechts – eine rechtsvergleichende Annäherung. Zeitschrift fur ausländisches offentliches Recht und Volkerrecht. 2017. S. 235–268.
11. *Хофманн Х.* Различение публичного и частного права: к вопросу о греко-римском наследии европейской правовой науки. ДПП ИМП. 2019. № 2. С. 156–191.
12. *Bobek M.* Europeanization of Public Law. The Max Planck Handbook in European Public Law. Vol. I: The Administrative State / ed. S. Cassese, A. von Bogdandy, P. Huber. Oxford: Oxford University Press, 2017. P. 631–673.

REFERENCES

1. *Radyshevska O.R.* (2021). Yevropeizatsiia administratyvnoho prava Ukrainy: pytannia teorii ta praktyky. “Europeanization of administrative law of Ukraine: questions of theory and practice: dis. Dr. Jurid. Sciences. 12.00.07. Kyiv. 3 p. [In Ukrainian].
2. *Goodnow F.J.* (2017). Comparative Administrative Law: An Analysis of the Administrative Systems, National and Local, of the United States, England, France and Germany. Reprinted. NY: Forgotten books. 706 p. [In English].
3. *Shkolyk A.M.* (2020). Administratyvno-protsedurne zakonodavstvo ta yoho systematyzatsiia. “Administrative and procedural legislation and its systematization”: monograph. Kyiv: Helvetica Publishing House. 306 p. [In Ukrainian].
4. *Jeżewski J.* (2005). Porównawcze badania prawa a europeizacja prawa administracyjnego. Europeizacja polskiego prawa administracyjnego / red. Z. Janku, Z. Leonski, M. Szewczyk, M. Waligorski, K. Wojtczak. Wrocław: Kolonia Limited. P. 51–55 [In Polish].
5. *Knnecke M.* (2006). Tradition and change in administrative law. An Anglo German Comparison. Berlin; Heidelberg; New York: Springer. 267 p. [In English].
6. *Ruffert M., Steinecke S.* (2011). The Global Administrative Law of Science. Max-PlanckGesellschaft zur Forderung der Wissenschaft e.V. 228. Springer, Berlin. 140 p. [In English].
7. *Klabbers J. Goldmann.* (2010). Variations. The Exercise of Public Authority by International Institutions / ed. A. von Bogdandy, R. Wolfrum, J. von Bernstorff, Ph. Dann, M. Goldmann. Springer. P. 713–725. [In English].
8. *Bytiak Yu.P.* (2017). Doktrynalni napryamky rozvytku nauky administratyvnoho prava. “Doctrinal directions of development of the science of administrative law. Issues of administrative law. Book 1 / resp. for vip. N.B. Pisarenko. Kharkiv: Pravo. P. 8–12. [In Ukrainian].

9. *Shionberher K.* (2012). Admynstratyvno-pravovaia komparatyvystyka: osobennosty, metody y ystoryia. “Administrative and legal comparative studies: features, methods and history”. DPP IMP. No 2. P. 175–242. [Russian].

10. *Vincze A.* (2017). Europaisierung des nationalen Verwaltungsrechts – eine rechtsvergleichende Annäherung. Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht. P. 235–268. [In German].

11. *Khofmann Kh.* (2019). Razlicheniye publichnogo i chastnoho prava: k voprosu o hrekorimskom nasledii yevropeyskoi pravovoi nauki. “The distinction between public and private law: to the question of the Greco-Roman heritage of European legal science”. DPP IMP. 2019. No. 2. P. 156–191 [In Russian].

12. *Bobek M.* (2017). Europeanization of Public Law. The Max Planck Handbook in European Public Law. Vol. I: The Administrative State / ed. S. Cassese, A. von Bogdandy, P. Huber. Oxford: Oxford University Press. P. 631–673 [In English].

UDC 342.9(4)

Subbot Anatolii,
Doctor of Juridical Sciences,
Professor, Professor at the Department,
Leonid Yuzkov Khmelnytsky University of Management and Law,
Khmelnysky, Ukraine

COMPARATIVE ADMINISTRATIVE JURISPRUDENCE AS AN INSTRUMENT OF EUROPEANIZATION THE SCIENCE OF ADMINISTRATIVE LAW

Progressive distributional changes in the science of administrative law, in the field of administrative legislation significantly fill the system of Ukrainian administrative law, which in particular based on the traditions of European legal understanding. Significant role belongs to the updating of administrative and legal doctrine as a whole, which ensures the implementation of theoretical constructions in legal activity, in the current legislation, in the interpretation of law norms. Therefore, taking into account the proposals of domestic and European scientific communities on the issues of administrative and administrative legal reforms, the activities of administrative courts, the improvement of existing legislation is a promising model for the development of administrative law in Ukraine.

It is worth noting that the Europeanization of Ukrainian law directly linked with comparative legal research of administrative direction. Undoubtedly, the tasks of comparative legal research is to promote the development of legal sciences through a comparative study of national legal systems, to intensify contacts and exchange of information between scientists of different countries, to assist national organizations that study foreign law.

However, while developing a modern doctrine of administrative law and its conceptual justification, it is necessary to pay attention to the correlation of norms of this branch and norms of international and European law – bringing them in line with international legal requirements.

Considering that modern comparative law lies as a means of cognition of national law in the global context, a mechanism of awareness of both the unique features of the

© Subbot Anatolii, 2021

Ukrainian legal tradition and the place of Ukraine in the world and regional political and legal processes; therefore it is an instrument of improving national law based on comprehension of the world legal experience treasury and an integral element of integration of our state into the world legal space. Especially for modern administrative law always characterized by variety processes of reception and borrowing. No other area of law concerned and imported into national systems the rules of foreign legal orders so frequently as in administrative law.

Moreover, bear in mind that under the Europeanization of law, the question may be not only about reception (borrowing of foreign experience in order to improve the activities of a particular national institution), but also about the withdrawal (abolition) of the existing rule of law. Thus, two types of reception are conceptualized – positive and negative.

It is obvious that in the literature on European administrative law, there is an opinion that most of the acts adopted during the formation of the European Union and the Council of Europe and later implemented by its member states or by the signatory parties fall functionally within the scope of administrative law. However, we may state that this fact has even shaped the notion that EU law is exclusively administrative, and that private law is a preference for national choice and national autonomy. Thus, private law is national and public law is supranational.

Of course, assessing the current balance of scientific thought regarding comparative administrative law in Europe is a difficult task. Nevertheless, exactly the study of administrative law of foreign countries is necessary in order of better understand our own administrative law in order to find models for its improvement and reform.

Keywords: comparative administrative law, administrative law of European countries, administrative legal doctrine, comparative law, European administrative legal science.

Отримано 30.11.2021